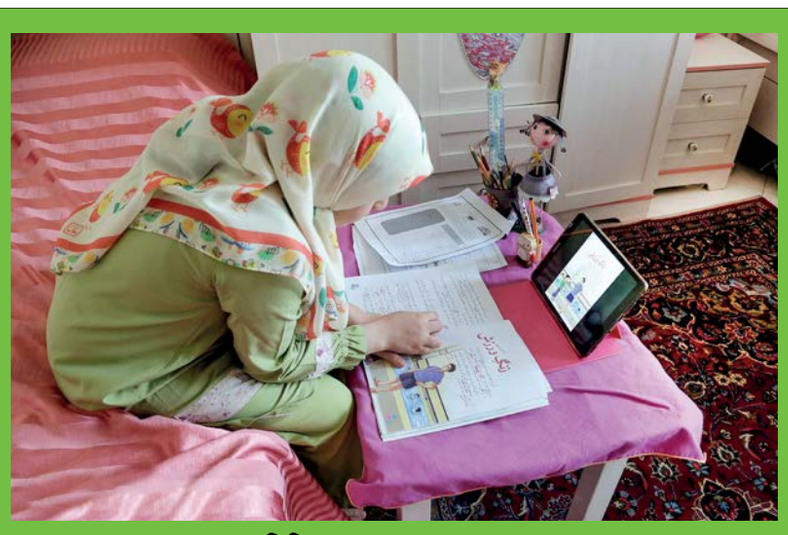

مشق خلاقیت مشق فراموشی

در سال تحصیلی مجازی توجه به خلاقیت کودکان به فراموشی سپرده شده است

خانه‌نشینی دانش‌آموزان در روزهای کرونایی، مهارت‌های اجتماعی آنها را دستخوش آسیب کرده است

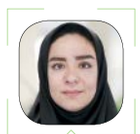

نرگس خانعلی‌زاده

جامعه

ماه‌های پایانی سال تحصیلی مجازی، در حالی از راه می‌رسد که معنا و شکل درس‌خواندن برای دانش‌آموزان در سال تحصیلی که گذراندند، دگرگون شد. بچه‌ها بدون دوستانشان، بدون آمدن پای تخته، بدون دیدن معلم و بدون تجربه فضای مدرسه به‌عنوان محیطی برای آموزش و یادگیری، ناگهان به خودشان آمدند و دیدند که قرار است با گوشی‌های هوشمند درس بخوانند، ریاضی و فارسی یاد بگیرند و حتی ورزش کنند، امتحان بدهند و بعد هم به کلاس بالاتر بروند؛ شرایطی که کارشناسان آموزشی برای آن ضرب‌المثل کاچی بهتر از هیچی را به‌کار می‌برند و می‌گویند که طبیعتا آموزش مجازی آن نخ نازکی است که ارتباط بین دانش‌آموزان و تحصیل را حفظ کرده است؛ هرچند ضعیف، هرچند دور و هرچند خالی از آموزش مهارت‌های زندگی. اما در چنین شرایطی، روحیه خلاقانه و مستعد دانش‌آموزان که در پشت صفحه نمایشگر تلفن‌های همراه قرار گرفته است، چه می‌شود؟ موضوعی که آن را با کارشناسان آموزشی در میان گذاشتیم و پاسخ‌هایی با یک عبارت مشترک گرفتیم؛ توجه بیشتر خانواده‌ها به خلاقیت و پرورش مهارت‌های فردی و اجتماعی دانش‌آموزان.

از اولین روزهای آغاز رسمی سال تحصیلی تا همین امروز که بچه‌ها به‌تازگی تعطیلات دو هفته‌ای نوروز را پشت سر گذاشته‌اند، از حسنات و معایب آموزش مجازی زیاد گفته شده است. آن‌قدر که حسین احمدی، استاد دانشگاه و کارشناس مسائل آموزشی هم آن را تایید می‌کند و می‌گوید: «کسی نمی‌تواند منکر این موضوع باشد که آموزش چهره به چهره و رودررو، بهترین روش برای آموزش و یادگیری است. این اصل در تعلیم و تربیت وجود دارد که افراد با مصاحبت حضوری و گرفتن بازخورد چهره به چهره در محضر معلم و استاد، مطالب را یاد می‌گیرند.» و با توجه به این اصل و در شرایط امروز، فرضیه این است که وضعیت تحصیلی دانش‌آموزان و مهارت‌های پرورشی آنها در سال تحصیلی جاری، چنگی به دل نمی‌زند. موضوعی که کارشناسان تحصیلی با بررسی همه خوبی‌ها و بدی‌های آموزش مجازی، مهر تاییدی بر این فرضیه می‌زنند. آنها حتی با در نظر گرفتن نیمه پر لیوان آموزش مجازی، باز هم به همان افت تحصیلی دانش‌آموزان معتقدند. احمدی در این‌باره می‌گوید: «دانش‌آموزان با در دست داشتن تلفن همراهی هوشمند، ظاهرا مشغول درس خواندن هستند اما گاهی در عمل این اتفاق نمی‌افتد و تنها با ابزاری روشن مواجه هستند و فکرشان جای دیگر است و خیلی درگیر درس نمی‌شوند.» اما به نظر می‌رسد که فارغ از مطالب درسی و آموزشی، رشد و پرورش استعدادهای درونی بچه‌ها هم در این خانه‌نشینی‌ها نادیده گرفته شد. موضوعی که علیرضا قهرمانی، دیگر کارشناس آموزشی هم به آن معتقد است که واقعا این افت تحصیلی و مهارتی رخ داده و در یک سال گذشته، بچه‌ها از نظر تحصیلی و پرورشی ضعیف شده‌اند و گاهی استعدادهای نهفته‌شان دیده نشد. او از منظر آموزشی به این اتفاق نگاه می‌کند و می‌گوید: «آموزش امسال، فضای طبیعی خودش را نداشت. معلمی نبود که بر بچه‌ها کنترل داشته باشد، آنها را بشناسد، به هرکدام از بچه‌ها بر اساس توانایی‌هایشان مسؤولیتی واگذار کند، بداند ضعف‌ها کجاست و بر چه توانایی‌هایی باید بیشتر تاکید کند و بر چه مباحثی کمتر.» در واقع اینها بخشی از روند آموزش هستند که در کلاس حضوری رخ می‌دهد و در کلاس‌های آنلاین، تقریبا غیرممکن بوده است؛ ضمن این‌که معلم مجبور است فرضیه‌اش را بر یادگیری بگذارد و خب این اتفاق، آسیب‌هایی بر کیفیت مسائل یادگرفته شده دانش‌آموزان دارد. حتی ارزشیابی هم در این روش حدودی است و ملاک دقیقی برای این‌که یک دانش‌آموز چقدر بر مباحث تدریس‌شده مسلط است وجود ندارد: «و این یعنی با دانش‌آموزانی با پایه ضعیف روبه‌رو هستیم که به تکرار و تلاش بیشتر برای رسیدن به وضعیت ایده‌آل تحصیلی نیاز دارند.» اما ضعف در مسائل آموزشی همه ماجرا نیست؛ در ماه‌های پایانی سال تحصیلی، معلمان و خانواده‌ها معتقدند که دانش‌آموزان، فرصتی برای خلاقیت و رشد مهارت و استعدادهایی درونی‌شان نداشتند؛ اتفاقی که می‌تواند در آینده مشکل‌ساز باشد.

خلاقیتم را ببین

هرچند در کلاس‌های مجازی هم معلمان و کادر آموزشی تلاش زیادی بر حفظ خلاقیت و استفاده از مهارت‌های پرورشی دانش‌آموزان انجام دادند اما طبیعتا خلاقیت درونی دانش‌آموزان، به‌طور شایسته‌ای مورد استفاده قرار نگرفت. موضوعی که علیرضا قهرمانی، کارشناس آموزشی و روان‌شناس، با دیدگاهی که جنبه روان‌شناسی آن بر جنبه آموزشی‌اش غلبه می‌کند به آن می‌نگرد و معتقد است که نیمه دوم سال، زمان آموزش و تعطیلات نوروزی هم فرصتی برای از تن بیرون کردن خستگی دانش‌آموزان و خانواده‌هایشان بوده اما دیگر از حالا به بعد، بیشتر از آموزش وقت پرورش بچه‌هاست: «بهتر است با کمی سبک‌تر شدن درس‌ها و با شروع سه ماه تعطیلی تابستان، زمانی مشخص، جدی و باکیفیت به درس خواندنی متفاوت از جنس مهارتی و پرورشی اختصاص بدهیم.» البته انگار شیوه درس خواندن مد نظر او، با درس خواندن معمولی که در ذهن خیلی از دانش‌آموزان وجود دارد فرق می‌کند. او از نوشتن‌های بی‌نتیجه و تکرار مکررات گله دارد و می‌گوید که با توجه به سال تحصیلی متفاوتی که بچه‌ها گذرانده‌اند، از حالا به بعد خانواده‌ها باید به فکر آموزش مهارت‌های زندگی و اجتماعی به آنها باشند. مهارت‌هایی که بچه‌ها هیچ شکلی از آن را در طول سال تحصیلی یاد نگرفتند: «اگر می‌گویم درس خواندن، منظورم رونویسی و تکرار فعالیت‌های همیشگی نیست. درس خواندن می‌تواند فعالیت‌هایی تفریحی باشد که بچه‌ها چیزی از آن یاد بگیرند. مثلا اختصاص دادن روزی یک سؤال یا نهایت دو سؤال، آن هم فقط سؤالات کاملا خلاقانه، بهترین ایده‌ای است که برای پاره نشدن طناب ارتباط بچه‌ها با تفکر کردن، یادگیری و آموزش، می‌توان پیاده کرد.» او از بازی‌های فکری، معماهای نوآورانه، از وسایل کمک‌آموزشی و باز شدن دریچه‌های جدیدی از دنیا بر روی بچه‌ها می‌گوید و تاکید دارد که هر نوع آموزشی که بیرون از فضای مدرسه و کلاس درس صورت می‌گیرد باید شوق بچه‌ها را به یادگیری برانگیزد و اگر چنین نشود یعنی راه را درست نرفته‌ایم: «نکند که به هوای جبران ضعف‌های تحصیلی، فشار مضاعفی بر روان آنها وارد نکنیم؛ یک بازی دو سر باخت.»

آموزش تفریحی

معصومه درویشی، روان‌شناس کودک هم از سال تحصیلی متفاوتی که دانش‌آموزان به‌خصوص بچه‌های دبستانی گذرانده‌اند، می‌گوید: «آنها باید درس می‌خواندند اما در خانه بودند؛ موضوعی که هضم آن برای همه دانش‌آموزان، به‌خصوص دانش‌آموزان کلاس اول و دوم سخت بود. فضای خانه که همیشه برای بازی و تفریح آنها بود تبدیل به کلاس درسی شد که آنها خیلی درک و تصوری از آن نداشتند. به دلیل این تفاوت است که توصیه می‌کنم یادگیری‌های آموزش محور را در خانه و در اوقات فراغت دانش‌آموزان رها کنیم؛ چراکه موجب دلزدگی هرچه بیشتر دانش‌آموزان از تحصیل و آموزش خواهد شد.»

او معتقد است هرچه را که قرار بود در موضوعات درسی یاد بگیرند یاد گرفته‌اند و البته همچنان هم خواهند گرفت اما این خلاقیت کودکان است که به پاسخ‌هایی مناسب نیاز دارد: «پیشنهاد می‌کنم هر آن‌چیزی که قرار است در خانواده‌ها تحت عنوان آموزش صورت بگیرد، فقط جنبه آموزش غیرمستقیم و تفریح و بازی داشته باشد.» در واقع ماجرا این است اولویت با آرامش گرفتن و اطمینان خاطر داشتن کودک در خانه و کنار خانواده است اما اضافه کردن آموزش، آن هم به‌طور غیرمستقیم، می‌تواند باعث رشد خلاقیت و مهارت‌های کودک در محیط‌های اجتماعی شود. «آموزش، قطع‌شدنی نیست.» این جمله‌ای است که اکثر کارشناسان آموزشی بر آن تاکید دارند و روش‌های متنوعی را برای آن پیشنهاد می‌کنند: «آموزش غیرمستقیم یعنی چه؟ مثلا رفتن یک بچه کلاس اولی یا دومی به یک پارک خلوت و قرار گرفتن در معرض طبیعت، خودش درس‌هایی مهم از علوم است. شریک کردن آنها در آشپزی و توضیح مواد جامد و مایع و خواص آنها نیز همین‌طور. تماشای یک فیلم یا کارتون و صحبت کردن درباره موضوع آن فیلم هم می‌تواند آموزش اجتماعی و مهارت زندگی برای کودک به همراه داشته باشد. آن‌قدر که ممکن است آنها را وسوسه کند که سراغ کتابشان بروند و با جدیت بیشتری دانسته‌هایشان در مورد آن موضوع خاص را به اعضای خانواده و به صورت موثق‌تری انتقال بدهند.» یک آموزش غیرمستقیم به معنای واقعی.

زنگ ورزش

اما فعالیت بدنی کودکان هم بخشی از مهارت‌های لازم برای کودکان است که در تحصیل مجازی در خانه نادیده گرفته شد. روان‌شناسان معتقدند که نادیده گرفتن این رشته از فعالیت‌ها بیشتر از آنچه تا به امروز اتفاق افتاده است، صدمات بسیار زیادی با خود به همراه خواهد داشت؛ فعالیت‌هایی که به توصیه متخصصان در هرکدام از سنین ۳ تا ۱۵ سال به شکل متفاوت و مقدار متغیری از آن نیاز دارند. به اعتقاد روان‌شناسان کودک، بازی‌های دسته‌جمعی کودکان در فضای مدرسه، باعث شکوفایی استعدادهای نهفته و بروز خلاقیت در کودکان می‌شود. اتفاقی که این روزها از آن محروم هستند و حالا این خانواده‌ها هستند که باید چنین شرایطی را برای فرزندانشان مهیا کنند.

درویشی دراین‌باره می‌گوید: «والدین باید به کودک امکاناتی بدهند که آزادانه و مبتکرانه فعالیت کند تا استعدادهای نهفته‌اش به‌درستی شکوفا شود؛ آن‌قدر که مهیا شدن چنین فضایی می‌تواند باعث انگیزش، نشاط، فعالیت، ابتکار و خلاقیت در کودکان شود.» او از انجام بازی‌هایی می‌گوید که باعث شکل‌گیری نقش‌های اجتماعی در کودکان می‌شود: «بازی‌هایی که حس بخشندگی، مشارکت با هم‌سن و سالان، رقابت و... را در وجود آنها زندگی می‌کند. ضمن این‌که نباید از انجام فعالیت‌هایی برای پرورش مهارت‌های ذاتی او غافل شویم. حالا که مدرسه‌ای وجود ندارد که استعدادهای نهفته فرزند من را بشناسد، این خود من هستم که باید شرایط مختلف را در خانه فراهم کنم تا برایم مشخص شود که فرزندم در چه زمینه‌هایی مثل نقاشی، موسیقی، ورزش، نجوم و... استعداد و از آن مهم‌تر علاقه دارد.» در واقع او از سنگین شدن بار مسؤولیت خانواده‌ها و پدر و مادرها در قبال فرزندانشان با انتقال محیط آموزشی از مدرسه به خانه می‌گوید: «اما فعلا راه چاره دیگری وجود ندارد و اگر نگران آینده فرزندمان هستیم، نباید چشم‌مان را بر پرورش خلاقیت و بروز استعدادهایشان ببندیم.»

زنگ پرورشی با بازی

بیشتر روان‌شناسان و کارشناسان آموزشی کودک عقیده دارند که یکی از بهترین و ارزشمندترین انواع بازی‌ها برای کودکان، بازی‌های فکری هستند؛ بازی‌هایی که کودک را در تفکر و حل مساله به چالش بکشد. فراموش نکنید که بازی اگر درگیری ذهنی ایجاد نکند و صرفا تکرار باشد، وسیله‌ای برای پرورش خلاقیت و استعداد کودکان محسوب نمی‌شود. بهتر است هر موقعیتی را به یک بازی کودکانه تبدیل کنیم. چراکه چنین بازی‌هایی، علاوه بر این‌که کودک را به تفکر وادار می‌کند، مهارتی ارزشمند نیز برای کودکان محسوب می‌شود؛ تمرکز، توجه، مشاهده و تفکر دقیق، تفکر منطقی، خلاق و راهبردی، مهارت حل مساله، مهارت‌های زبانی شامل افزایش دایره واژه‌ها، خوب شنیدن و صحبت کردن، تفکر منطقی ریاضی، مهارت‌های دیداری و شنیداری و مهارت‌های اجتماعی، از جمله این مهارت‌ها هستند.

دو نمونه از این بازی‌ها، بازی چمدان و بازی کشف صداست.

بازی چمدان:

این بازی را می‌توانید به صورت خانوادگی برگزار کنید؛ به این شکل که چند نفری دور هم بنشینید و درباره محتویات داخل چمدانی فرضی بگویید. نوبت هرکسی که بود، می‌گوید: «من در چمدانم یک... (کفش یا هر شیء دیگری) گذاشته‌ام.» نفر بعدی باید بگوید: «من در چمدانم یک کفش و یک... (مثلا کلاه) گذاشته‌ام.»

در واقع با هر بار چرخش، هر بازیکن باید نام تمام اشیائی که قبلا گفته شده را به یاد بیاورد و یک شیء دیگر هم به آنها اضافه کند. بازیکنی که نتواند نام اشیاء قبلی را به یاد آورد، از بازی حذف می‌شود. حتی برای جالب‌تر شدن بازی، می‌توان اشیایی غیرعادی را که در چمدان جا نمی‌شوند هم قرار داد. این بازی مهارت‌های زبانی را تقویت می‌کند، گنجینه لغات کودکان را افزایش می‌دهد و به بالا بردن تمرکز و حافظه‌شان کمک می‌کند.

بازی کشف منبع صدا:

از اسباب‌بازی‌های موزیکال، ساعتی که تیک‌تاک می‌کند یا گوشی موبایلی که می‌تواند صدایی ضعیف یا آهنگ خفیفی پخش کند، استفاده کنید. آن را جایی از اتاق، مثلا زیر ملحفه یا پتویی پنهان کنید و از کودک بخواهید با گوش دادن به صدای ضعیفی که می‌شنود، آن را پیدا کند. ضمن این‌که می‌توانید قرار بگذارید که کودک سینه‌خیز به دنبال شیء پنهان بگردد تا فعالیت جسمانی متفاوتی را هم به روند بازی اضافه کرده باشید. با دقت گوش دادن و توانایی حل مساله، از مهارت‌های کلیدی انجام چنین بازی ساده‌ای است.

حق با شماست

info@jamejamdaily.ir

روابط عمومی: ۲۲۲۶۲۱۴۲

#بزرگراه_آسفالت

جوادی از تهران:

آسفالت بزرگراه همت شرق به غرب بعد از یادگار امام ناهموار و بعضا دارای فرورفتگی و چاله‌های کوچک است.

#تاریکی_بوستان

ترابی از تهران:

بوستان نور در بریانک از روشنایی کمی برخوردار است که با تاریک‌شدن هوا مشکلاتی برای اهالی این منطقه به‌ویژه بانوان به‌وجود آورده است. خواهشمندم برای روشنایی بیشتر این منطقه، چاره‌ای اندیشیده شود.

#تابلو_پیاده‌رو

شهری از تهران:

تابلو برق بانک گردشگری در تقاطع خیابان آفتاب و سئول به جای این‌که در فضای داخلی بانک قرار گیرد در پیاده‌رو قرار گرفته و فضای شهری را مسدود کرده است. خواهشمندم مسوولان به این موضوع رسیدگی کنند.

#پارک_بندرترکمن

شهروندی از بندرترکمن:

پارک فرهنگیان شهر بندرترکمن به چراگاه حیوانات تبدیل شده است؛ در حالی که قابلیت‌های خیلی خوبی برای استفاده مردم دارد؛ چرا به این وضعیت رسیدگی نمی‌شود؟

#پاتوق_معتادان

شجاعی از تهران:

خانه‌های متروک و باغ‌های رهاشده در منطقه آرارات، اختیاریه و ده‌ونک پاتوقی برای معتادان و افراد پرخطر شده است. انتظار داریم خیلی زود شرایطی فراهم شود تا این منطقه پاکسازی شود.

#تهران_نوروزی

فراهان از تهران:

شهر تهران در روزهای نوروز حال و هوایی بهاری داشت و خیلی زیبا شده بود اما انگار به برخی از مناطق توجه بیشتری شده بود و به برخی از آنها کمتر. به نظر می‌رسد که ذوق و سلیقه شهرداری هر منطقه در زیباسازی آن منطقه تاثیر بسزایی داشته است. امیدواریم در سال‌های آینده، همه شهر یکدست و زیبا باشد.

جوابیه

در پی درج پیامی شنبه ۱۳۹۹/۱۲/۲ با عنوان «مشکل کمبود جای پارک در منطقه آرارات» سرپرست روابط‌عمومی شهرداری منطقه ۳ شهر تهران با ارسال نمابری اعلام کرد: با توجه به این‌که زمین‌های موجود در این محله در اختیار مالکان حقیقی و حقوقی قرار دارد لذا در صورت تمایل و پیشنهاد متقاضیان، این شهرداری آمادگی دارد نسبت به بررسی‌های کارشناسی و همکاری جهت احداث پارکینگ اقدام کند.